

วิธีดำเนินการวิจัยและประเมินผลโครงการทอดผ้าป่าหนังสือ ฯ
และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนต่อบริการห้องสมุดวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เริ่มศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ และสัมภาษณ์ผู้รู้ในด้านที่เกี่ยวกับความเป็นมาของการทอดผ้าป่าหนังสือ ความหมาย หน้าที่ บทบาท และพัฒนาการด้านบริการของห้องสมุดวัดในประเทศไทย ส่วนข้อมูลที่ไม่สามารถค้นคว้าจากเอกสารได้ ก็ใช้วิธีสำรวจ โดยออกแบบสอบถามประชาชนผู้ใช้ห้องสมุด และพระภิกษุบรรพชาภิเษก และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในวงการห้องสมุดวัด อาทิเช่น หัวหน้ากองศาสนศึกษา กรมการศาสนา และหัวหน้าฝ่ายวิเคราะห์และประเมินผล กรมการศาสนา หัวหน้างานส่งเสริมการอ่าน กองการศึกษาผู้ใหญ่ และเจ้าอาวาส

ก่อนที่จะสร้างแบบสอบถามประชาชน ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับห้องสมุดวัดในคานกฏเกณฑ์ ระเบียบ การให้บริการ และสภาพห้องสมุด จากหนังสือ วารสาร และเอกสารการวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดวัดในประเทศไทย และเอกสารการวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดวัดในโครงการทอดผ้าป่าหนังสือที่พระภิกษุบรรพชาภิเษกห้องสมุดวัดแต่ละแห่งใดที่ออกแบบสอบถามกลับคืนมาอย่างละเอียด

เนื่องจากไม่สามารถแจกแบบสอบถามแก่ประชาชนทุกคนที่เข้ามาใช้ห้องสมุดทุก ๆ วันได้ จึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างประชากร โดยแจกแบบสอบถามเฉพาะผู้ที่เข้าใช้ห้องสมุดวัดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ 30 วัน คือระหว่างวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2521 ถึงวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2521

แบบสอบถามสำหรับประชาชนเป็นคำถามเฉพาะเจาะจงให้เลือกตอบ และแบบที่เปิดโอกาสให้ตอบโดยเสรี แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ประวัติส่วนตัว เช่น อายุ เพศ อาชีพ
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด หนังสือ และสิ่งพิมพ์
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของห้องสมุด ทรัพยากร หนังสือและสิ่งพิมพ์ และระเบียบกฎเกณฑ์ของห้องสมุด
- ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความพอใจและความต้องการของประชาชนที่จะให้ห้องสมุดจัดบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น
- ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะของประชาชนเพื่อการปรับปรุงบริการของห้องสมุดวัด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามพระภิกษุบรรพชาวัฑฒ์ และประชาชนทั่วไปรณดีเย โดยได้รับความอนุเคราะห์จากอธิบดีกรมการศาสนา ออกหนังสือแนะนำไปยังเจ้าอาวาส เพื่อขอความร่วมมือช่วยมอบให้พระภิกษุบรรพชาวัฑฒ์แจกแบบสอบถามแก่ประชาชนผู้เข้าใช้ห้องสมุด ในระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2521 ถึงวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2521 โดยระยะเวลาที่ให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนมายังกรมการศาสนา สำหรับห้องสมุดวัด ในจังหวัดภาคกลางบางแห่ง ผู้วิจัยได้ไปขอรับแบบสอบถามคืนจากพระภิกษุบรรพชาวัฑฒ์ด้วยตนเอง ซึ่งในโอกาสที่ไปรับแบบสอบถามคืนนั้นได้ทำการสัมภาษณ์พระภิกษุบรรพชาวัฑฒ์ เจ้าอาวาส และสังเกตสภาพของห้องสมุดวัดโดยทั่วไปด้วย เริ่มส่งแบบสอบถามประชาชน เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2521 และได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 49 แห่งเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2521 ปรากฏว่ามีห้องสมุดวัดจำนวน 9 แห่งที่ไม่ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามประชาชนทั้งหมด ได้นำมาจำแนกตามระดับอายุ โดยกำหนดอายุตามความเหมาะสมดังนี้

1. อายุ 9 ถึง 18 ปี หมายถึงผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนชั้นต้น จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. อายุ 19 ถึง 25 ปี หมายถึงผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนชั้นอุดมศึกษา และ นักศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งประกอบอาชีพไปด้วย

3. อายุ 26 ถึง 39 ปี หมายถึงผู้ที่อยู่ในวัยทำงานหรือในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

4. อายุ 40 ปีขึ้นไป หมายถึง ผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย จนถึงผู้สูงอายุ

ข้อมูลในแบบสอบถามส่วนแรกทั้ง เป็นแบบเจาะจงคำตอบ ให้ตอบแบบสอบถามโดย เลือกตอบเฉพาะข้อที่ตรงกับความเป็นจริง ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

$$P = \text{ค่าอัตราส่วนร้อยละ}$$

$$f = \text{จำนวนคนที่ตอบปัญหาข้อนั้น ๆ}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดในแต่ละระดับอายุ แต่ละแห่ง และรวมทั้งหมด}$$

ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล ความคิดเห็น ความพอใจ ความต้องการ คำนวณ โดยหาค่าเฉลี่ย และทำตามลำดับดังนี้

1. แจกแจงความถี่ของคะแนนทุกข้อของแบบสอบถามทุกชุด
2. คูณความถี่ (f) ของแต่ละข้อ คำนวณน้ำหนักคะแนนประจำข้อ (x) ที่กำหนด

คือ

มากที่สุด - 5

มาก - 4

ปานกลาง - 3

น้อย - 2

น้อยที่สุด - 1

3. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของแต่ละข้อ โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อ

f = ความถี่

X = คะแนน (น้ำหนักประจำข้อ)

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดและระดับอายุของห้อง
สมุดวัดแต่ละแห่ง และรวมทุกแห่ง¹

4. ตีความหมายค่าเฉลยน้ำหนักคำตอบแต่ละข้อดังนี้

$$4.6 - 5.0 = \text{มากที่สุด}$$

$$3.6 - 4.5 = \text{มาก}$$

$$2.6 - 3.5 = \text{ปานกลาง}$$

$$1.6 - 2.5 = \text{น้อย}$$

$$1.0 - 1.5 = \text{น้อยที่สุด}$$

5. หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำตอบแต่ละข้อ โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \left(\frac{\sum fX}{N}\right)^2}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำตอบแต่ละข้อ

f = ความถี่

X = คะแนน (น้ำหนักของคำตอบ)²

¹ ประคอง กรรณสูต, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู, หน้า 41.

² เรืองเดียวกัน, หน้า 52.